

Handläggare
Decirée Jokinen
Telefon: 08-508 33 608

Till
Utbildningsnämnden
2017-09-21

På lika villkor! – delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 110-1138/2017

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Inger Pripp
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått utredningen På lika villkor! – delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43) på remiss från kommunstyrelsen. Utredningen om tillgång och användning av hjälpmedel redogör för hur hjälpmedel föreskrivs idag och visar på komplexiteten i att försöka öka likvärdigheten i landet. Utredningen föreslår bland annat en lagförändring i hälso- och sjukvårdslagen samt en ändring i förordning 2016:400 om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan för att öka kompetensen inom skolan när det gäller hjälpmedel. Speciellt hjälpmedel som riktar sig till elever med kognitiva funktionsnedsättningar.

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom förslagen i utredningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samverkan med gymnasieavdelningen och avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa.

Bakgrund/Ärendet

Enligt utredningens kommittédirektiv skulle utredningen kartlägga tillgången och användningen av hjälpmedel. Utredningen skulle också analysera regler, ansvarsfördelning och samverkan mellan berörda huvudmän samt bedöma hur detta påverkar effektivitet i förskrivning, utnyttjande av hjälpmedel och ekonomiska resurser, utveckling och innovation. Förslag skulle lämnas i syfte att öka likvärdigheten och minska skillnaderna över landet.

Utredningens uppfattning är att tillgången till hjälpmedel överlag är god i Sverige. För ett antal hjälpmedel förekommer olikheter över Sverige i fråga om de är förskrivningsbara eller inte. Att olikheter uppstår är inte konstigt eftersom kommuner och landsting inom uppsatta ramar har möjlighet att själva besluta om hur de vill bedriva sin verksamhet. Bristen på definitioner, statistik, beslutsstöd och statlig tillsyn har sannolikt bidragit till de olikheter i tillgång till hjälpmedel som utvecklats.

Utredningen konstaterar att många barn med funktionsnedsättning saknar tillgång till hjälpmedel i skolan. En högre tillgång till hjälpmedel i skolan skulle ge bättre förutsättningar för elever med funktionsnedsättning att lyckas på både kort och lång sikt och bör därför ses som en samhällsekonomisk investering.

Utredningen anser vidare att det finns behov av ett samlat kompetenshöjande material kring kognitivt stöd, riktat till lärare. Ett kompetenshöjande material ökar möjligheterna för skolhuvudmännen att inom ramen för sitt arbetsgivaransvar tillse att lärare erbjuds kompetensutveckling för att bättre kunna möta och stödja elever med en kognitiv funktionsnedsättning.

Elevhälsan ska stödja lärarna och medverka i det förebyggande arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer. Därför är det problematiskt att de yrkesgrupper som arbetar med hjälpmedel och kompensatoriska förebyggande insatser i hälso- och sjukvården sällan ingår i elevhälsan. Utredningen ser en tydlig förbättringspotential i att stärka elevhälsan med dessa yrkesgrupper.

Angående huvudmannaskapet för hjälpmedel anser utredningen att för elever i behov av hjälpmedel i skolan skulle många av de gränsdragningsproblem som i dag förekommer mellan sjukvårdshuvudman och skolhuvudman minska om ansvaret fördes över till en av huvudmännen. Tillhandahållande av hjälpmedel ses i dag som en hälso- och sjukvårdsinsats och därför primärt som

landstingens ansvar. Det ligger därmed i sakens natur att det måste bli sjukvårdshuvudmännen som i så fall skulle få ta det samlade ansvaret och inte skolhuvudmännen. Skolhuvudmännen besitter inte hälso- och sjukvårdens unika kompetens om funktionsnedsättningar. Vidare anser utredningen det som direkt olämpligt att lämna över hälso- och sjukvårdsansvar till skolhuvudmän, inte minst från integritets- och patientsäkerhetssynpunkter. Utredningen bedömer därför att skolhuvudmän inte ensamma bör ha ansvar för att tillgodose elevers behov av hjälpmedel i skolan.

Utredningen föreslår att det i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska införas en definition av begreppet hjälpmedel, som förtydligar sjukvårdshuvudmännens skyldighet att erbjuda hjälpmedel.

Utredningens föreslår att utvidga förordningen (2016:400) om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning när det gäller sådana insatser till att även gälla personalförstärkning inom elevhälsan som avser arbetsterapeut, fysioterapeut eller logoped.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ges i uppdrag att samla och tillgängliggöra bästa tillgängliga kunskap om kognitivt stöd för elever i skolmiljön. Kunskapssammanställningen ska belysa aktuell forskning och annan kunskap kring strategier, bemötande, anpassningar, individanpassat stöd eller hjälpmedel för elever med kognitiv funktionsnedsättning. Med utgångspunkt i kunskapssammanställningen bör SPSM, i samverkan med Skolverket, därefter sprida kunskapen.

Utredningens förslag är att Socialstyrelsen ges i uppdrag att i samråd med SPSM uppdatera och förvalta den vägledning till skolhuvudmän och sjukvårdshuvudmän om samordning av hjälpmedel till elever med funktionsnedsättning som redan finns publicerad.

Myndigheten för delaktighet (MFD) ges i uppdrag att utreda hur enskilda personer med en varaktig funktionsnedsättning och som vill utöva en aktiv fritid, skulle kunna få en bättre tillgång till olika individstödande produkter som möjliggör en aktiv fritid. De individstödande produkter som avses är sådana som faller *utanför* hälso- och sjukvårdens ansvarsområde.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom de förslag som rör skola och utbildning.

Angående förslag om ändring i förordning (2016:400) om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan, där man lägger till yrkesgrupperna arbetsterapeut, fysioterapeut och logoped, vill utbildningsförvaltningen poängtera att behovet av yrkesgrupper inom elevhälsan varierar stort mellan olika skolor. I utredningen beskrivs en förbättringspotential i att stärka elevhälsan med fler yrkesgrupper. Elevhälsan arbetar som ett tvärprofessionellt team och även nya yrkesgrupper kräver en tydlig förankring i den pedagogiska verksamheten.

Utbildningsförvaltningen ställer sig även bakom förslaget om och argumenten för att sjukvårdshuvudmännen bör ha det samlade ansvaret för hjälpmedel och inte skolhuvudmännen. Ett utökad samarbete mellan Hälso- och sjukvården och elevens skola bedöms kunna bidra till att elevers behov av hjälpmedel i skolan skulle kunna tillgodoses ännu bättre.

Förvaltningen noterar att det i utredningen finns två sammanfattningar, en sedvanlig och en lättläst vilket är positivt. Utbildningsförvaltningen vill påtala att det med fördel borde finnas en lättläst sammanfattning i samtliga utredningar, då det ger fler möjlighet att kunna ta del av utredningarna.

När det gäller förslag som rör andra områden har inte utbildningsförvaltningen adekvata kunskaper för att kunna ta ställning.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen, samt att beslutet justeras omedelbart.

Bilaga

På lika villkor! – delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43)